

Middelenmisbruik: preventie en behandeling (H002205)

Wegens Covid19 kan mogelijk afgeweken worden van de onderwijs- en evaluatievormen. Dergelijke afwijkingen zullen via Ufora worden gecommuniceerd.

Cursusomvang (nominale waarden; effectieve waarden kunnen verschillen per opleiding)

Studiepunten 6.0   **Studietijd 180 u**   **Contacturen**   50.0 u

Aanbodsessies en werkvormen in academiejaar 2020-2021

A (semester 2)	Nederlands	Gent	werkcollege	15.0 u
			groepswerk	5.0 u
			hoorcollege	30.0 u

Lesgevers in academiejaar 2020-2021

Vanderplasschen, Wouter	PP10	Verantwoordelijk lesgever
De Ruyscher, Clara	PP10	Medelesgever

Aangeboden in onderstaande opleidingen in 2020-2021

	stptn	aanbodsessie
Educatieve Master of Science in de gedragswetenschappen (afstudeerrichting pedagogische wetenschappen)	5	A
Master of Science in de pedagogische wetenschappen (afstudeerrichting klinische orthopedagogiek en Disability Studies)	6	A
Uitwisselingsprogramma pedagogische wetenschappen	6	A

Onderwijstalen

Nederlands

Trefwoorden

Middelenmisbruik, herstel, verslavingszorg, preventie, diagnostiek, behandeling, methoden en interventies, therapeutische gemeenschappen, case management, wetenschappelijk onderzoek, alcohol, illegale drugs.

Situering

Dit opleidingsonderdeel bouwt voort op de inleiding over middelenmisbruik die in het opleidingsonderdeel 'Klinische orthopedagogiek' aan bod komt en vormt één van de parallelle, verdiepende vakken in de 1ste master, afstudeerrichting 'klinische orthopedagogiek en disability studies'.

Middelengebruik is een vaak voorkomend fenomeen in onze hedendaagse samenleving en de grens tussen recreatief en problematisch gebruik is vaak zeer dun. In dit vak staan de preventie van en ondersteuning bij middelenafhankelijkheid centraal. Herstel is hierbij een centraal begrip en verschillende ondersteuningsvormen voor alcohol- en druggebruikers komen hierbij aan bod. Tevens is er aandacht voor bijzonder kwetsbare populaties, zoals verslaafde moeders met jonge kinderen, personen met een dubbele diagnose of gedetineerde druggebruikers. Tijdens de oefeningensessies komen een aantal concrete instrumenten en methodieken aan bod om hierover in gesprek te gaan.

Inhoud

In het theoretische onderdeel van de cursus komen volgende onderwerpen aan bod:

- herstel als richtinggevend concept bij de aanpak van verslavingsproblemen en overzicht van verslavingstheorieën;
- ambulante en residentiële behandelvormen (bv. ambulante drugvrije behandeling, substitutiebehandeling, schadebeperkende maatregelen (harm reduction), drugvrije therapeutische gemeenschappen, case management en continuïteit van zorg, assessment, motivationeel interviewen, terugvalpreventie, community-based care, evidence-based practice);

- middelengebruik en de behandeling ervan bij specifieke groepen (bv. vrouwen en verslaafde moeders, personen met een migratie-achtergrond, adolescenten, personen met een dubbele diagnose, gedetineerden, personen met een (verstandelijke) beperking)
  - verschillende vormen van verslavingsonderzoek (bv. bevolkingsonderzoek, registratieonderzoek, longitudinaal onderzoek, controlled trials, kwalitatieve onderzoeksmethoden zoals snowball sampling, etnografisch onderzoek, ...)
- Tijdens de oefeningen maken studenten kennis met een aantal basistechnieken, -methoden en -vaardigheden met betrekking tot de assessment en behandeling van middelenmisbruik:
- afnemen van diagnostische en assessmentinstrumenten (bv. EuropASI, motivatieschalen en vragenlijsten om kwaliteit van bestaan en welbevinden in kaart te brengen);
  - motivationeel interviewen;
  - terugvalpreventie.

Begincompetenties

Klinische orthopedagogiek

Eindcompetenties

- 1 Basisconcepten uit de theorievorming aangaande drughulpverlening duiden.
- 2 Middelenmisbruik en -afhankelijkheid vaststellen en relevante interventies voorstellen en desgewenst toepassen.
- 3 Kritisch reflecteren over het concept 'verslaving' en de gevolgen ervan voor begeleiding en hulpverlening inschatten.
- 4 Methodisch handelen met het oog op de verbetering van pedagogische processen.
- 5 Omgaan met een veelheid aan theoretische modellen en onderzoeksbenaderingen die relevant zijn voor de pedagogische wetenschappen.
- 6 Drugsonderzoek interpreteren en er kritisch over reflecteren in functie van de 'dienstbaarheid' voor de praktijk.

Creditcontractvoorwaarde

Toelating tot dit opleidingsonderdeel via creditcontract is mogelijk mits gunstige beoordeling van de competenties

Examencontractvoorwaarde

Dit opleidingsonderdeel kan niet via examencontract gevolgd worden

Didactische werkvormen

Groepswerk, hoorcollege, werkcollege

Leermateriaal

Vanderplasschen, W. & Vander Laenen, F. (2017). Naar een herstelgerichte verslavingszorg. Leuven: Acco.
Geraamde totaalprijs: 50 EUR.

Referenties

- Donovan, D. M., & Marlatt, G. A. (2005). Assessment of addictive behaviors. New York: The Guilford Press.
- Gossop, M. (2006). Treating drug misuse problems: evidence of effectiveness. London: NTA.
- Marlatt, G. A., & Donovan, D. M. (2005). Relapse prevention: maintenance strategies in the treatment of addictive behaviors. New York: The Guilford Press.
- Miller, W.R., & Rollnick, S. (2002). Motivational interviewing: preparing people for change. New York: The Guilford Press.
- Miller, W. R., & Carroll, K.M. (2006). Rethinking substance abuse: what the science shows, and what we should do about it. New York: The Guilford Press.
- Prochaska, J.O., DiClemente, C.C., Norcross, J.C. (1992). In search of how people change: Applications to addictive behaviours. *American Psychologist*, 1102-1114.
- Stevens, L., Verdejo-García, A., Goudriaan, A., Roeyers, H., Dom, G. & Vanderplasschen, W. (2014). Impulsivity as a vulnerability factor for poor addiction treatment outcomes: A review of neurocognitive findings among individuals with substance use disorders. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 47, 58–72.
- Vanderplasschen, W., Colpaert, K., Autrique, M., Rapp, R.C., Pearce, S., Broekaert, E. & Vandeveld, S. (2013). Therapeutic communities for addictions: a review of their

effectiveness from a recovery-oriented perspective. *The Scientific World Journal*, 2013, Article ID 427817.

- West, R. (2006). *Theory of addiction*. London: Blackwell Publishing.

Vakinhoudelijke studiebegeleiding

Interactieve ondersteuning via Ufora.

Op afspraak + spreekuur op maandagnamiddag van 16u tot 18u, H. Dunantlaan 1 (gelijkvloers, lokaal 100.022), 9000 Gent, Tel. 09/331 03 13 of 09/331 03 10, Email: Wouter.Vanderplasschen@ugent.be

Evaluatiemomenten

periodegebonden en niet-periodegebonden evaluatie

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de eerste examenperiode

Schriftelijk examen met open vragen, mondeling examen

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de tweede examenperiode

Schriftelijk examen met open vragen, schriftelijk examen met meerkeuzevragen

Evaluatievormen bij niet-periodegebonden evaluatie

Schriftelijk examen met open vragen, portfolio, verslag

Tweede examenkans in geval van niet-periodegebonden evaluatie

Examen in de tweede examenperiode is enkel mogelijk in gewijzigde vorm

Toelichtingen bij de evaluatievormen

Portfolio, inclusief een paper met betrekking tot de af te nemen diagnostische/assessment instrumenten en zelfevaluatie van de toepassing van aangeleerde vaardigheden en technieken.

De oefeningen 'motivationale interviews' en 'terugvalpreventie' worden tijdens het schriftelijk examen geëvalueerd aan de hand van een casus.

Feedback bij de niet-periodegebonden evaluatie: feedback tijdens de oefeningensessies en op de voorziene feedbackdag.

Eindscoreberekening

Periodegebonden evaluatie (75%) en niet-periodegebonden evaluatie (25%).

Wanneer men niet deelneemt aan de evaluatie van één of meer onderdelen kan men niet meer slagen voor het geheel van het opleidingsonderdeel en wordt het eindcijfer teruggebracht tot het hoogste niet-delibereerbare cijfer (7/20) indien het eindcijfer hoger ligt.

Faciliteiten voor werkstudenten

In samenspraak tussen student en lesgever